

Obserwacja okręgowych komisji wyborczych

ow.org.pl

tel. 883 188 969

Marcin Skubiszewski
skubi@skubi.net

Procedury

Okręgowe komisje wyborcze

- Ile ich jest, gdzie są
- Jak są powoływane
- Ich właściwość (czyli: co robią)
- Ich procedury
- Na co zwracać uwagę podczas obserwacji

Czy można sfałszować wybory w komisji okręgowej?

TAK ze względu na

- Sposób jej powoływania
- Brak zakazu dzielenia komisji na zespoły

Część 2: Okręgowe komisje wyborcze

- Ile ich jest, gdzie są
- Jak są powoływane
- Ich właściwość (czyli: co robią) i procedury

Przepisy kodeksu wyborczego

Art. 156 § 3: Pomieszczenia przeznaczone na siedziby organów wyborczych powinny być łatwo dostępne dla osób niepełnosprawnych.

Przepisy kodeksu wyborczego

Art. 166 § 3. Komisarzy wyborczych w liczbie 100, z uwzględnieniem § 2, powołuje na okres 5 lat Państwowa Komisja Wyborcza na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych, spośród osób mających wykształcenie wyższe prawnicze oraz dających rękojmię należytego pełnienia tej funkcji. Ta sama osoba może być ponownie powołana na stanowisko komisarza.

§ 3a. W przypadku uzasadnionych zastrzeżeń do kandydatów na komisarzy wyborczych, wskazanych w trybie, o którym mowa w § 3, Państwowa Komisja Wyborcza niezwłocznie informuje o tym ministra właściwego do spraw wewnętrznych, który wskazuje nowych kandydatów.

Przepisy kodeksu wyborczego

Art. 167 § 1: W skład okręgowej komisji wyborczej wchodzi od 4 do 10 sędziów oraz z urzędu, jako jej przewodniczący, komisarz wyborczy. W skład komisji może być także powołany sędzia w stanie spoczynku, który nie ukończył 70 lat.

§ 2: Sędziów do składu komisji zgłasza Minister Sprawiedliwości, w liczbie uzgodnionej z Państwową Komisją Wyborczą, najpóźniej w 52 dniu przed dniem wyborów.

§ 3: Państwowa Komisja Wyborcza powołuje okręgowe komisje wyborcze najpóźniej w 48 dniu przed dniem wyborów.

Art. 171 § 2. Państwowa Komisja Wyborcza odwołuje członka okręgowej komisji wyborczej:

- 1) w przypadku niewykonywania lub nienależytego wykonywania obowiązków członka komisji;
- 2) na uzasadniony wniosek Ministra Sprawiedliwości w odniesieniu do zgłoszonego przez niego członka komisji.

Przepisy kodeksu wyborczego

Art. 172. § 1. Do zadań okręgowej komisji wyborczej należy:

- 1) sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem prawa wyborczego przez odpowiednio rejonowe lub obwodowe komisje wyborcze;
- 2) rejestrowanie okręgowych list kandydatów na posłów i kandydatów na senatora oraz list kandydatów na posłów do Parlamentu Europejskiego;
- 3) zarządzanie drukowaniem kart do głosowania w wyborach do Sejmu i do Senatu oraz w wyborach do Parlamentu Europejskiego;
- 4) ustalanie i ogłaszanie wyników głosowania i wyników wyborów w okręgu wyborczym w zakresie określonym przepisami szczególnymi kodeksu;

dokończenie na kolejnym prezroczu

Przepisy kodeksu wyborczego

Art. 172. § 1. Do zadań okręgowej komisji wyborczej należy:

(dokończenie z poprzedniego przezrocza)

5) rozpatrywanie skarg na działalność odpowiednio rejonowych lub obwodowych komisji wyborczych;

6) zapewnienie wykonania zadań wyborczych we współdziałaniu z wojewodą, urzędnikami wyborczymi i organami jednostek samorządu terytorialnego;

7) wykonywanie innych zadań przewidzianych w kodeksie lub zleconych przez Państwową Komisję Wyborczą.

§ 2. Okręgowa komisja wyborcza podejmuje uchwały w zakresie swoich ustawowych uprawnień.

Przepisy kodeksu wyborczego

Art. 167 § 1: Do zadań komisarza wyborczego należy:

- 1) sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem prawa wyborczego;
- 3a) powoływanie obwodowych komisji wyborczych [...]
- 5) kontrolowanie, w zakresie ustalonym przez Państwową Komisję Wyborczą, prawidłowości sporządzania spisów wyborców;
- 7) udzielanie, w miarę potrzeby, terytorialnym, obwodowym komisjom wyborczym oraz urzędnikom wyborczym wyjaśnień;
- 9) przedkładanie sprawozdania z przebiegu wyborów na obszarze województwa, wraz z ich wynikami, Państwowej Komisji Wyborczej;
- 10) wykonywanie innych czynności przewidzianych w ustawach lub zleconych przez Państwową Komisję Wyborczą.

Przepisy kodeksu wyborczego

Art. 173. Okręgowa komisja wyborcza powołuje, w trybie i na zasadach określonych przez Państwową Komisję Wyborczą, pełnomocników do wypełniania zadań, przewidzianych w kodeksie.

Przepisy kodeksu wyborczego

Art. 229. Niezwłocznie po otrzymaniu protokołu głosowania w obwodzie okręgowa komisja wyborcza dokonuje sprawdzenia prawidłowości ustalenia wyników głosowania w obwodzie. W razie stwierdzenia nieprawidłowości w ustaleniu wyników głosowania komisja zarządza ponowne ich ustalenie przez obwodową komisję wyborczą ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie i powiadamia o tym Państwową Komisję Wyborczą. Przepisy art. 69 § 3 i 3a, art. 71, art. 73 i art. 228 stosuje się odpowiednio.

Przepisy kodeksu wyborczego

Art. 230. § 1. Okręgowa komisja wyborcza na podstawie protokołów, o których mowa w art. 78 § 1, ustala wyniki głosowania na poszczególne listy kandydatów i sporządza w dwóch egzemplarzach protokół wyników głosowania w okręgu wyborczym.

§ 2. Jeżeli właściwa okręgowa komisja wyborcza nie uzyska wyników głosowania w obwodach głosowania za granicą albo na polskich statkach morskich w ciągu 24 godzin od zakończenia głosowania, o którym mowa w art. 39 § 6, głosowanie w tych obwodach uważa się za niebyłe. Fakt ten odnotowuje się w protokole wyników głosowania w okręgu wyborczym, z wymienieniem obwodów głosowania oraz ewentualnych przyczyn nieuzyskania z tych obwodów wyników głosowania.

§ 3. W protokole wymienia się sumy liczb, o których mowa w art. 228 § 1 [liczb podanych w protokołach komisji obwodowych].

Przepisy kodeksu wyborczego

Art. 230. § 4. Protokół podpisują wszystkie osoby wchodzące w skład komisji obecne przy jego sporządzaniu. Protokół opatruje się pieczęcią komisji.

§ 5. Przy ustalaniu wyników głosowania i sporządzaniu protokołu mogą być obecne osoby zgłaszające listę, którym przysługuje prawo wniesienia do protokołu uwag z wymienieniem konkretnych zarzutów.

[Moim zdaniem ten przepis nie wyklucza uprawnienia męża zaufania do obecności i wnoszenia uwag – art. 103b § 1 pkt 3]

§ 6. Przewodniczący okręgowej komisji wyborczej przekazuje niezwłocznie dane z protokołu dotyczące liczby głosów ważnych i głosów ważnych oddanych na każdą listę kandydatów oraz liczbę głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów z każdej z tych list do Państwowej Komisji Wyborczej, w sposób przez nią ustalony, za pośrednictwem sieci elektronicznego przesyłania danych.

Przepisy kodeksu wyborczego

Art. 230. § 7. Protokół wyników głosowania w okręgu wyborczym przewodniczący okręgowej komisji wyborczej przesyła niezwłocznie w zapieczętowanej kopercie do Państwowej Komisji Wyborczej w trybie przez nią ustalonym.

§ 8. Wzór protokołu wyników głosowania w okręgu wyborczym określi Państwowa Komisja Wyborcza.

§ 9. Po otrzymaniu protokołów, o których mowa w § 7, Państwowa Komisja Wyborcza dokonuje sprawdzenia prawidłowości ustalenia wyników wyborów w okręgach wyborczych.

§ 10. W razie stwierdzenia nieprawidłowości w ustaleniu wyników wyborów Państwowa Komisja Wyborcza zarządza ponowne ustalenie tych wyników.

Przepisy kodeksu wyborczego

Art. 232. § 1. Po otrzymaniu zawiadomienia, o którym mowa w art. 231 § 2, okręgowa komisja wyborcza dokonuje podziału mandatów pomiędzy uprawnione listy kandydatów w sposób następujący:

- 1) liczbę głosów ważnych oddanych na każdą z tych list w okręgu wyborczym dzieli się kolejno przez: 1; 2; 3; 4 i dalsze kolejne liczby aż do chwili, gdy z otrzymanych w ten sposób ilorazów da się uszeregować tyle kolejno największych liczb, ile wynosi liczba mandatów do rozdzielenia między te listy w okręgu;
- 2) każdej liście przyznaje się tyle mandatów, ile spośród ustalonego w powyższy sposób szeregu ilorazów przypada jej liczb kolejno największych.

§ 2. Jeżeli kilka list uzyskało ilorazy równe ostatniej liczbie z liczb uszeregowanych w podany sposób, a list tych jest więcej niż mandatów do rozdzielenia, pierwszeństwo mają listy w kolejności ogólnej liczby oddanych na nie głosów. Gdyby na dwie lub więcej list oddano równą liczbę głosów, o pierwszeństwie rozstrzyga liczba obwodów głosowania, w których na daną listę oddano większą liczbę głosów.

Przepisy kodeksu wyborczego

Art. 233. § 1. Mandaty przypadające danej liście kandydatów uzyskują kandydaci w kolejności otrzymanej liczby głosów.

§ 2. Jeżeli dwóch lub więcej kandydatów otrzymało równą liczbę głosów uprawniającą do uzyskania mandatu z danej listy, o pierwszeństwie rozstrzyga większa liczba obwodów głosowania, w których jeden z kandydatów uzyskał więcej głosów, a jeżeli liczba tych obwodów byłaby równa, o pierwszeństwie rozstrzyga losowanie przeprowadzone przez przewodniczącego okręgowej komisji wyborczej w obecności członków komisji oraz pełnomocników wyborczych; nieobecność pełnomocnika wyborczego nie wstrzymuje losowania. Przebieg losowania uwzględnia się w protokole wyników wyborów.

§ 3. Tryb przeprowadzania losowania, o którym mowa w § 2, określi Państwowa Komisja Wyborcza.

Przepisy kodeksu wyborczego

Art. 234. § 1. Po ustaleniu wyników wyborów w okręgu wyborczym okręgowa komisja wyborcza sporządza, w dwóch egzemplarzach, protokół wyborów posłów **odrębnie dla każdego okręgu wyborczego.**

§ 2. W protokole wymienia się liczbę posłów wybieranych w okręgu, wykaz list kandydatów zarejestrowanych w tym okręgu, wykaz list, które uczestniczą w podziale mandatów w okręgu, sumy liczb, o których mowa w art. 228 § 1, liczbę mandatów przypadających każdej liście kandydatów oraz nazwiska i imiona wybranych posłów z każdej listy kandydatów.

§ 3. Protokół podpisują wszystkie osoby wchodzące w skład komisji obecne przy jego sporządzaniu. Protokół opatruje się pieczęcią komisji.

§ 4. Przy ustalaniu wyników wyborów i sporządzaniu protokołu mogą być obecne osoby zgłaszające listę, którym przysługuje prawo wniesienia do protokołu uwag z wymienieniem konkretnych zarzutów. Adnotację o wniesieniu uwag zamieszcza się w protokole.

§ 5. Wzór protokołu wyborów posłów w okręgu wyborczym określi Państwowa Komisja Wyborcza.

Przepisy kodeksu wyborczego

Art. 235. Okręgowa komisja wyborcza niezwłocznie podaje do publicznej wiadomości wyniki głosowania i wyniki wyborów w okręgach wyborczych, z uwzględnieniem danych, o których mowa w art. 234 § 2.

Art. 236. § 1. Przewodniczący okręgowej komisji wyborczej przekazuje dane z protokołu wyborów w okręgu wyborczym do Państwowej Komisji Wyborczej, w trybie przez nią ustalonym, za pośrednictwem sieci elektronicznego przekazywania danych.

§ 2. Protokół, o którym mowa w art. 230 § 1, przewodniczący komisji przekazuje niezwłocznie w zapieczętowanej kopercie do Państwowej Komisji Wyborczej w trybie przez nią ustalonym.

§ 3. Pozostałe dokumenty z wyborów przechowuje dyrektor delegatury Krajowego Biura Wyborczego właściwej dla siedziby komisji.

Przepisy kodeksu wyborczego

Art. 262. § 1. Wybory do Senatu przeprowadzają:

- 1) Państwowa Komisja Wyborcza;
- 2) okręgowe komisje wyborcze powołane dla wyborów do Sejmu;
- 3) obwodowe komisje wyborcze powołane dla wyborów do Sejmu.

§ 2. Funkcje okręgowej komisji wyborczej, o której mowa w § 1 pkt 2, dla okręgu wyborczego do Senatu spełnia okręgowa komisja wyborcza powołana dla wyborów do Sejmu, której właściwość terytorialna obejmuje obszar tego okręgu wyborczego do Senatu.

Przepisy kodeksu wyborczego

Art. 271 [Senat]. Niezwłocznie po otrzymaniu protokołu głosowania w obwodzie okręgowa komisja wyborcza dokonuje sprawdzenia prawidłowości ustalenia wyników głosowania w obwodzie. W razie stwierdzenia nieprawidłowości w ustaleniu wyników głosowania komisja zarządza ponowne ich ustalenie przez obwodową komisję wyborczą ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie i powiadamia o tym Państwową Komisję Wyborczą.

Przepisy kodeksu wyborczego

Art. 272 [Senat]. § 1. Okręgowa komisja wyborcza na podstawie protokołów, o których mowa w art. 270 § 2, ustala wyniki głosowania i wyniki wyborów oraz sporządza w dwóch egzemplarzach protokół wyników głosowania i wyników wyborów w okręgu wyborczym.

§ 2. Jeżeli właściwa okręgowa komisja wyborcza nie uzyska wyników głosowania w obwodach głosowania za granicą albo na polskich statkach morskich w ciągu 24 godzin od zakończenia głosowania, o którym mowa w art. 39 § 6, głosowanie w tych obwodach uważa się za niebyłe. Fakt ten odnotowuje się w protokole wyników głosowania w okręgu wyborczym, z wymienieniem obwodów głosowania oraz ewentualnych przyczyn nieuzyskania z tych obwodów wyników głosowania.

Przepisy kodeksu wyborczego

Art. 272 [Senat]. § 3. W protokole wymienia się sumy liczb, o których mowa w art. 270 § 1, oraz nazwisko i imię wybranego senatora, z podaniem nazwy lub skrótu nazwy komitetu wyborczego.

§ 4. Protokół podpisują wszystkie osoby wchodzące w skład okręgowej komisji wyborczej obecne przy jego sporządzaniu. Protokół opatruje się pieczęcią komisji.

§ 5. Przy ustalaniu wyników głosowania i sporządzaniu protokołu mogą być obecne osoby zgłaszające listę, którym przysługuje prawo wniesienia do protokołu uwag z wymienieniem konkretnych zarzutów.

Przepisy kodeksu wyborczego

Art. 274 [Senat]. Okręgowa komisja wyborcza niezwłocznie podaje do publicznej wiadomości wyniki głosowania i wyniki wyborów w okręgu wyborczym, z uwzględnieniem danych, o których mowa w art. 272 § 3.

Wytyczne

Wytyczne dla komisji okręgowych:

https://pkw.gov.pl/pliki/1568100923_Wytyczne_dla_okregowych_komisji_wyborczych.pdf

- Protokoły z komisji obwodowych są przywozzone w zamkniętych kopertach przez delegatów komisji okręgowej
- Kopertę niezaklejoną należy zwrócić – ???
- Kopie protokołów też są przekazywane w zaklejonych kopertach. Na podstawie kopii **przed otwarciem koperty z oryginałem protokołu** pełnomocnicy komisji okręgowej sprawdzają arytmetyczną poprawność protokołów.
- Nośnik zawierający elektroniczną wersję protokołu prawdopodobnie nie jest chroniony kryptograficznie – *ale cyrk*

Wytyczne, cd.

- Elektroniczne wersje protokołów wędrują z gmin do komisji okręgowej na nośnikach – ale to jest (mam nadzieję) używane jako dodatek do transmisji internetowej, a nie zamiast niej.
- Jeśli komisja obwodowa nie ustosunkowała się do jakiegoś zarzutu męża zaufani, protokół podlega zwrotowi.
- str. 9: w przypadku, gdy komisja obwodowa wysłała protokół internetem i wydrukowała go (a więc podpisano to, jest wydrukowane z komputera) (to jest przypadek najczęściej):
 - **nie jest przewidziane bezpośrednie sprawdzenie przez komisję okręgową, czy to, co na papierze, jest zgodne z tym, co w komputerze**
 - sprawdza się tylko, czy na papierze widnieje właściwy numer dokumentu wygenerowany komputerowo

Wytyczne, cd.

- Sprawdzanie zgodności protokołów komputerowych z papierowymi (w takim zakresie, w jakim w ogóle ma miejsce) jest robione przez informatyków komisji okręgowej, a nie przez sdamą komisję (str. 9)

Wytyczne: możemy żądać losowej weryfikacji

Str. 10:

Na żądanie męża zaufania, obserwatora społecznego oraz obserwatora międzynarodowego okręgowa komisja wyborcza może zlecić wykonanie wydruków protokołów głosowania z systemu informatycznego z kilku wskazanych przez nich obwodów głosowania w celu porównania danych z dostarczonymi przez pełnomocników protokołami papierowymi. Mogą oni otrzymać kopie wydruków sprawdzonych w ten sposób protokołów głosowania. Ograniczenie liczby protokołów głosowania porównywanych z wydrukami winno być podyktowane wyłącznie względami organizacyjnymi. O wprowadzeniu określonych ograniczeń decyduje okręgowa komisja wyborcza.

Wytyczne, cd.

- Str. 11: Wyliczenia komisja robi dwa razy, dwoma różnymi sposobami
- Komisja okręgowa podaje wyniki głosowania i wyborów (ważne rozróżnienie) do publicznej wiadomości. Może, ale nie musi, zrobić to przez wywieszenie protokołów na zewnątrz.

Wytyczne dot. zagranicznych obwodów

<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20190000864/O/M20190864.pdf>

- Wysyła się skan protokołu, w braku możliwości – dyktuje się telefonicznie konsulowi
- Następnie przekazuje się protokoły na papierze pocztą dyplomatyczną
-
-
- Str. 11: Wyliczenia komisja robi dwa razy, dwoma różnymi sposobami
- Komisja okręgowa podaje wyniki głosowania i wyborów (ważne rozróżnienie) do publicznej wiadomości. Może, ale nie musi, zrobić to przez wywieszenie protokołów na zewnątrz.

Gdzie są komisje okręgowe

Jest jedna komisja na okręg sejmowy (41 okręgów)

- Obsługuje również okręgi senackie, które są w tym okręgu sejmowym

(każdy okręg senacki jest wewnątrz jednego okręgu sejmowego)

- Niektóre komisje okręgowe są poza terenem odpowiednich okręgów
- Lista okręgów sejmowych – dla każdego okręgu podany jest dokładny adres komisji:
https://wybory.gov.pl/sejmsenat2019/pl/organy_wyborcze/okręgowe

Siedziby okręgowych komisji wyborczych

1: Legnica	16: Płock	33: Kielce
2: Wałbrzych	17: Radom	34: Elbląg
3: Wrocław	18: Siedlce	35: Olsztyn
4: Bydgoszcz	19, 20: Warszawa	36: Kalisz
5: Toruń	21: Opole	37: Konin
6: Lublin	22: Krosno	38: Piła
7: Chełm	23: Rzeszów	39: Poznań
8: Zielona Góra	24: Białystok	40: Koszalin
9: Łódź	25: Gdańsk	41: Szczecin
10: Piotrków Trybunalski	26: Słupsk	
11: Sieradz	27, 30: Bielsko-Biała	
12, 13: Kraków	28: Częstochowa	
14: Nowy Sącz	29, 31, 32: Katowice	
15: Tarnów		

Uwagi

Nie ma obowiązku wspólnego wykonywania czynności przez całą komisję.

Nie ma zakazu dzielenia komisji na zespoły.

Nie ma kworum: protokoł podpisują obecni członkowie – można sobie wyobrazić, że komisja dzieli się na 3 zespoły, z których każdy sporządza protokół do innego okręgu senackiego.

Na co patrzymy

Na naruszenia zasad proceduralnych

Na dzielenie komisji na zespoły do poszczególnych czynności lub powierzanie czynności pojedynczym członkom

- to jest legalne

Na faktyczny podział zadań między komisję a komisarza

- np. odbieranie telefonów z pytaniami od komisji obwodowych

Na opóźnienia

Na przerwy

- Na Ukrainie w 2012 r. opóźnianie pracy przy pomocy nieuzasadnionych przerw służyło do tego, żeby ogłosić fałszywy wynik w okręgu dopiero wtedy, kiedy uwaga obserwatorów, mediów i społeczeństwa będzie już obniżona.

Na co patrzymy

Na zwroty protokołów do komisji obwodowych

- powinno ich być bardzo mało, ponieważ wszystko jest komputerowo sprawdzane wcześniej w komisji obwodowej lub w urzędzie gminy
 - **Autentyk:** komisja miejska zwróciła protokół i kazała zdjąć z drzwi wywieszony protokół, bo zawierał moje (Marcina Skubiszewskiego) imię, nazwisko i numer dowodu osobistego
- patrzymy na liczbę zwrotów
- patrzymy na przyczyny zwrotów
 - **Autentyk ukraiński (2014):** zwrócono do ponownego sporządzenia protokół zawierający słowo *тисяча* (dosł. tysiąc) zamiast *одна тисяча* (dosł. jeden tysiąc)

Czy potrzebujemy formularza do komisji okręgowych?

Proszę o odpowiedzi na to pytanie.

Proszę o wskazanie, ilu obserwatorów będziemy mieli w komisjach okręgowych.

Jeśli chcemy formularza: proszę o pomoc merytoryczną w jego zaprojektowaniu.